

Ethiek: hoe digitaliseren we met moreel besef?

Waarom aandacht voor ethiek

De opkomst van het Internet of Things, robotica, biometrie, kunstmatige intelligentie, augmented en virtual reality, vormt een nieuwe digitaliseringsgolf. De informatiesamenleving komt daarmee in een nieuwe fase terecht; een fase die nieuwe maatschappelijke en ethische vraagstukken met zich meebrengt op het gebied van privacy, veiligheid, autonomie, rechtvaardigheid, menselijke waardigheid, controle over technologie en machtsverhoudingen. Op dit moment gaat de meeste aandacht uit naar de kwesties privacy en digitale veiligheid. Een groeiende aandacht is zichtbaar voor de kwesties rechtvaardigheid en machtsverhoudingen. Daarnaast is er een discussie over de invloed van grote internetbedrijven. Voor de onderwerpen autonomie, menselijke waardigheid en controle over technologie is nog beperkte aandacht.

Burgemeester en wethouders van Enschede hebben besloten niet te wachten op een blauwdruk voor ethisch handelen op lokaal niveau en heeft besloten tot de oprichting van een Ethische Commissie. Deze gaat Enschede helpen om kennis en bewustwording over de ethische kant van data en nieuwe technologie te vergroten bij het gemeentebestuur en de ambtelijke organisatie. Dat is nodig, omdat de gemeente Enschede steeds vaker gebruik maakt van data en nieuwe technologieën bij het werken aan de opgaven van de stad.

Voorbeelden van ethische vraagstukken:

- Hoe sta jij tegenover (gemeentelijke) permanente toezicht via drones voor een veilige omgeving?
- Vind jij het moreel verantwoord dat inwoners met de SMART app eerder groen bij een verkeerslicht krijgen dan inwoners zonder SMART app?
- Mag je specifieke doelgroepen verplichten een app te gebruiken als ze gebruik willen maken van een dienst van de gemeente?

Publieke waarden

Publieke waarden vormen samen ons moreel kompas bij het bepalen wat wij ethisch juist vinden. Deze waarden zijn vertaald naar mensenrechten en vastgelegd in grondwetten en(mensenrechten) verdragen. Daarmee is wettelijk bepaald wat er wel en niet mag. De wetten laten ruimte over voor een (af)weging, door termen als redelijkheid. En het belang dat wij hechten aan afzonderlijke waarden kan verschillen per situatie. Dus ontstaat er regelmatig behoefte aan een ethische (af)weging.

Publieke waarden in het kort:

Publieke waarde	Omschrijving
Verbod van discriminatie	Mensen moeten in gelijke gevallen gelijk behandeld worden, en mogen niet op basis van bepaalde kenmerken ten onrechte worden uitgesloten.
Privacy	Mensen moeten onbevangen 'zichzelf' kunnen zijn en doen en laten wat zij willen, zonder bemoeienis van derden.
Vrijheid van meningsuiting	Iedereen heeft het recht om overtuigingen, gevoelens en meningen onder woorden te brengen en te delen met anderen. Hieronder valt ook het recht op toegang tot (gebalanceerde) informatie.
Menselijke waardigheid	Het enkele 'zijn' van mens gaat gepaard met een bepaalde waardigheid, die een beschermingsniveau ten opzichte van de overheid en derden garandeert. Een belangrijk onderdeel is menselijk contact.
Persoonlijke autonomie	Een mens moet vrijelijk keuzes kunnen maken en grotendeels zelf kunnen bepalen hoe hij zijn leven inricht.
Recht op een eerlijk proces	Iedereen moet toegang hebben tot het recht; tot informatie, advies, begeleiding bij onderhandeling, rechtsbijstand en de mogelijkheid van een beslissing door een neutrale (rechterlijke) instantie.

Stand van zaken Enschede

Op 10 juni 2020 is de Ethische Commissie voor data en technologie Enschede opgericht.
Op www.enschede.nl/bestuur/adviesraden/ethische-commissie is meer informatie te vinden over deze commissie, haar werkwijze en haar reflecties.

Heb je vragen of wil je een keer van gedachten wisselen over ethiek in relatie tot data of technologie? Of heb je een casus die je wil voorleggen aan de Ethische Commissie? Neem contact op met de secretarissen van de commissie:
Angela Rijnhart: a.rijnhart@enschede.nl
Simone Rodenburg: s.rodenburg@enschede.nl 10 juni 2020